

ПАЛАЦЬ ПІЯНЕРСКИМ КАСТРАМ!

Ад прычалаў Уладзістока і Новарасійска адплываюць у гэтыя дні караблі, на якіх напісаны словы: «Піянеры СССР—В'етнаму». Адзенне, цукеркі, сшыткі, партфелі пасылаюць савецкія дзеці ў падарунак далёкім сябрам.

Шумяць зялёныя дрэвы на вуліцах гарадоў і пасёлкаў. Колькі з іх пасаджана дзіцячымі рукамі! «Упрыгожым Радзіму садамі»—пад такім дэвізам праходзіла ў нашай рэспубліцы сёлетняя вясной юбілейная піянерская вахта.

Сотні трактараў з металалому, сабранага беларускімі піянерамі, сышлі з канвеера трактарнага заводу.

А летам ідуць па месцах былых баёў чырвоныя следы, адкрываючы імёны невядомых герояў, вядучы летапісы славы і подзвігаў сваіх землякоў.

Гурткі юных тэхнікаў, клубы інтэрнацыянальнай дружбы, спартыўныя, драматычныя, музычныя гурткі пры школах і дамах піянераў—ёсць чым заняцца савецкай дзетвары, ёсць дзе прыкласці ўменне, папоўніць веды, развіць таленты. Ці не ў гэтым сакрэт пахвал у аднас нашай моладзі, якія мы так часта чуем з вуснаў замежных турыстаў, у тым ліку нашых землякоў? Яны аднадушна адзначаюць жыццярэдаснасць і сціпласць савецкіх юнакоў і дзяўчат, іх дапытлівасць і добрае выхаванне.

Каласальныя сродкі выдзяляе наша дзяржава не толькі на адукацыю, але і на тое, каб свабодны ад вучобы час дзяцей быў заняты цікавымі і карыснымі справамі, каб яны раслі сумленнымі і добрымі людзьмі. Паўнакроўным, змястоўным жыццём жывуць савецкія рэбяты. Нездарма так палюбіліся нашым юным сябрам з-за рубяжа піянерскія лагеры, нездарма з такой гордасцю насілі яны на грудзях чырвоныя гальштукі.

Днямі піянерская арганізацыя нашай краіны адзначала свой дзень нараджэння. Але гэта было свята не толькі для дзяцей. Гэта было і свята тых, хто 46 год назад ішоў у першыя піянерскія паходы, і тых, што былі юнымі партызанскімі разведчыкамі і сувязнымі, стваралі цімураўскія каманды, дапамагаючы сем'ям франтавікоў, вязалі рукавіцы для байцоў і пасылалі на фронт свае няхітрыя падарункі.

Піянерская арганізацыя носіць імя вялікага Леніна, і з самага яе заснавання піянеры выконваюць ленінскія заветы—добра вучыцца і дапамагаць дарослым будаваць новае жыццё. Вось што, напрыклад, пісала газета «Рабочы» ў сувязі з Першым усебеларускім злётам піянераў у 1929 годзе:

«Піянеры Мінскай акругі распрацавалі культурную пяцігодку. Яны ўзялі на сябе абавязальства навучыць грамадзе тысячы чалавек. Пастаўлена задача: поўнасцю радыёфікаваць 2—3 вёскі. З гэтай мэтай піянеры сваімі сіламі змайстравалі 250 простых радыёпрыёмнікаў»...

Сімвалам вечнай славы піянерам-героям высіцца ў Мінску помнік Марату Казею. А іх было шмат—мужных юных змагароў, загінуўшых за свабоду Радзімы.

Слова «піянер» азначае першаадкрывальнік, першапраходца. Гэта іменна з іх, дзяцей з чырвонымі гальштукімі, вырастаюць першапраходцы новых земляў, піянеры навукі і космасу...

Але не ва ўсіх краінах дзецям адкрыты шырокія дарогі ў будучыню, не ўсюды яны маюць магчымасць спакойна працаваць і вучыцца. Гінуць у моры напалму маленькія в'етнамцы. Мільёны дзяцей у свеце недадаюць, не маюць ні школ, ні патрэбнай медыцынскай дапамогі. Амерыканскія расісты да гэтага часу робяць усё, каб вучні з розным колерам скуры не маглі сядзець за адной партай.

Супраць гэтых злачынстваў выступае прагрэсіўнае чалавецтва. Кожны раз, адзначаючы 1 чэрвеня Міжнародны дзень абароны дзяцей, людзі добрай волі яшчэ і яшчэ раз дэманструюць сваё жаданне абараніць мір на зямлі і жыццё дзяцей—будучыню планеты.

...У Беларусь прышло лета—пара школьных канікул і піянерскіх паходаў. І зноў на лясных партызанскіх палянах запалаюць вечарамі вогнішчы—піянерскія турысцкія кастры пад мірным небам.

Урачыста адзначылі школьнікі Мінска дзень нараджэння піянерскай арганізацыі. У парку імя Горкага сабраліся тысячы піянераў беларускай сталіцы. Гэты здымак зроблен нашым фотакарэспандэнтам К. ЯКУБОВІЧАМ у час гарадской урачыстай лінейкі.

Вось такімі сажнёвміі прэкамі развівалася ахова здароўя за гады Савецкай улады. Цяпер на парадку дня стаіць новая задача — яшчэ вышэй падняць узровень арганізацыі медыцынскага абслугоўвання сельскага насельніцтва. Вопыт, накоплены савецкай аховы здароўя, паказвае, што асноўным цэнтрам спецыялізаванай медыцынскай дапамогі жыхарам вёскі стане буйная, добра аснашчана, многапрофільная раённая бальніца. Тут будзе забяспечана спецыялізаваная дапамога па асноўных профілях, за выключэннем некаторых вузкаспецыялізаваных напрамкаў, якія застаюцца на долю абласных і рэспубліканскіх бальніц. Міністэрства аховы здароўя правяло і праводзіць вялікую работу, каб умацаваць і далей развіваць раёнае звязно сельскай аховы здароўя. Такія тэндэнцыі захаваліся і ў будучым. За апошнія гады пабудавана 49 раённых бальніц і 10 карпусоў да іх, цяпер будуюцца 13 раённых бальніц. На працягу бліжэйшых дзвюх пяцігодкаў пра-

лема ўмацавання раённых бальніц у асноўным будзе вырашана.

Адначасова ўзводзяцца буйныя абласныя і рэспубліканскія высокаспецыялізаваныя бальніцы, медыцынская дапамога ў якіх будзе аднолькава даступнай жыхарам горада і вёскі.

А якія ж перспектывы далейшага развіцця сеткі сельскіх медыцынскіх устаноў? Што чакае сціплую працаўніцу — сельскую ўчастковую бальніцу?

Колькасць такіх бальніц расце з году ў год. Цяпер на старонках газет мы часта сустракаем паведамленні: калгас на свае сродкі пабудоваў бальніцу. Гэта вельмі радасная з'ява нашай рэчаіснасці.

Я не выпадкова расказаў аб тым, як ствараліся на зары Савецкай улады першыя сельскія бальніцы. Адной з самых характэрных рыс савецкай аховы здароўя, якая высветлялася ўжо на першых этапах, — удзел у ім самога насельніцтва. Формы дапамогі народа ў справе, у якой ён сам кроўна зацікаўлены, былі разнастай-

нымі і заўсёды вызначаліся тымі задачамі, якія вырашала дзяржава, органы аховы здароўя. «Прыгавор» сялян Краснабудскай воласці — яскравы прыклад гэтаму.

Цяпер формы дапамогі, зразумела, зусім іншыя, вызначаюцца яны не пудамі жыта. Нашы калгасы вырасталі, эканамічна ўмацаваліся і частку сродкаў выдаткоўваюць на клопат аб чалавеку, аб яго здароўі.

Калгас «Рассвет» Добрушскага раёна, напрыклад, адпусціў на будаўніцтва сваёй бальніцы 250 тысяч рублёў.

Цяпер некаторыя калгасы пачалі будаўніцтва буйных сельскіх бальніц на кааператывных пачатках. Так, на сродкі калгасаў «18 партызёў», «Першамайскі», «Заветы Леніна», «Шлях да камунізма», імя Тальмана Брагінскага раёна будуюцца Крыўчанская ўчастковая бальніца і дзіцячае аддзяленне на 50 ложкаў пры Брагінскай раёнай бальніцы. У Гродзенскай вобласці на сродкі некалькіх калгасаў будуюцца Любчанская (на 100 ложкаў) і Індурская (на 75 ложкаў) бальніцы. А кал-

гасы Міёрскага раёна будуюць амбулаторыі па тыпу дамоў здароўя. У адным будынку размяшчаюцца амбулаторыя, аптэка і кватэры для медыцынскіх работнікаў. Гэта таксама вельмі карысная дапамога ахове здароўя і яе трэба ўсяляк заахвочваць.

Важным, на маю думку, з'яўляецца і пытанне выбару месца для будучай бальніцы. Мяркуюцца, што з 34 тысяч населеных пунктаў нашай рэспублікі перспектыва будучы развіцця толькі 6—6,5 тысячы вёсак. Астатнія належаць наступнаму сясленню.

Ужо цяпер пры актыўным удзеле насельніцтва павінны быць строга вызначаны перспектывны населеныя пункты, асабліва I і II катэгорый, і ўсё культурна-бытавое будаўніцтва павінна быць «прывязана» да сеткі гэтых перспектывных пунктаў. Будаўніцтва школ, бальніц і клубаў, магазінаў і вузлоў сувязі, дарог павінна быць падпарадкавана генплану перабудовы вёскі. Няма неабходнасці гаварыць аб тым, што толькі ўзбудаванне вёсак дазволіць вырашыць такія

неадкладныя задачы, як водазабеспячэнне і каналізацыя, далейшае аздаравленне ўмоў жыцця, павышэнне агульнай і санітарнай культуры вёскі.

І яшчэ адно вельмі важнае, на маю думку, пытанне. Павелічэнне сярэдняй працягласці жыцця насельніцтва (да рэвалюцыі 37 гадоў, цяпер — 72 гады) паставіла праблему бытавога ўладкавання старых калгаснікаў. Многія з іх засталіся адзіночкі, а некаторыя проста не жадаюць пакінуць родныя мясціны. Эканамічна моцныя калгасы ўпаўне маглі б будаваць свае невялікія пансіянаты для старых калгаснікаў, якія цяпер працяглы час знаходзяцца ў сельскіх бальніцах, хаця ў большасці маюць патрэбу не ў лячэнні, а толькі ў доглядзе. Будаўніцтва калгасных пансіятатаў для адзіночкі са старых хлебабораў мае не толькі вялікае маральнае значэнне. Яно будзе садзейнічаць і палепшэнню медыцынскага нагляду за імі.

«Звязда».

Друкуецца ў скарачэнні.

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

КАМБІНАТ АБСЛУГОЎВАННЯ НА ВЕСЦЫ

На пасаджэнні трылёння калгаса імя Гагарына было вырашана — стварыць свой камбінат абслугоўвання насельніцтва. Для работы ў камбінаце было выдзелена 13 чалавек. У яго распараджэнне перадалі электрасетку, якая была на балансе калгаса, лазню, воданаронны вежы, складскія памяшканні, пілараму, аўтамашыну. Вырашылі таксама, што мясцовы камбінат будзе займацца газіфікацыяй і радыёфікацыяй дамоў, кладкай печоў і г. д.

Камбінату прадаставілі права карыстацца разліковым рахункам калгаса ў аддзяленні Дзяржбанка, а атрыманыя прыбылі накіроўваць на пашырэнне і палепшэнне камунальнага абслугоўвання насельніцтва. Першыя месяцы работы камбіната паказалі, што жыхары ўсіх вёсак ахвотна карыстаюцца яго паслугамі. Да таго ж расцэнкі тут ніжэй гарадскіх.

Спачатку работы выконваліся ў асноўным з матэрыялаў заказчыка (будаўніцтва дамоў, хлявоў, студыяў, платоў), але наступова пачынае выдзяляць матэрыялы і камбінат.

У гэтым годзе камбінат калгаса імя Гагарына аказа паслугі насельніцтву на суму 7,5 тысячы рублёў. Але ўжо ў будучым годзе гэта лічба ўзрасце мінімум удвая. Па прыкладу гагарынцаў сельскія камбінаты абслугоўвання насельніцтва ствараюцца цяпер і ў іншых калгасах раёна.

В. КЛАПЦОУ.

Воранаўскі раён.

ТЭЛЕГРАФІСТКА МАРЫЯ ВОЖЫКАВА

Здадзены апошнія экзамены. Перад учарашнімі школьнікамі паўстала пытанне: кім быць, якую выбраць прафесію? А для Марыі Вожыкавай усё было вырашана даўно — ёй вельмі спадабалася спецыяльнасць тэлеграфісткі. Дзяўчына пайшла

Кніжны фонд Горацкай раёнай бібліятэкі перавысіў ужо 35 тысяч тамоў. Кожны з чатырох тысяч наведальнікаў можа выбраць тут сабе патрэбную кнігу. НА ЗДЫМКУ: супрацоўніца бібліятэкі В. МІНАКОВА дае парады маладым чытачам.

Фота С. СІДАРАВА.

ў Калінавіцкі вузел сувязі, яе прызначылі вучаніцай.

За кароткі тэрмін яна асвоіла спецыяльнасць, але доўга працаваць не давялося: пачалася вайна. Марыя падала заяву ў ваенкамат і ў семнаццаць год апрадула вайсковы пшнел. Сотні кіламетраў цяжкіх франтавых дарог прайшла беларуская дзяўчына, не аднойчы глядзела смерці ў вочы. А калі Вожыкава вярнулася ў родныя Калінавічы, яе гімнасцёрку ўпрыгожвалі ордэн Чырвонай Зоркі і медалі.

Звыш 20 гадоў працуе Марыя Аляксандраўна старшай тэлеграфісткай Калінавіцкага вузла сувязі. Не адзін дзесятак дзяўчат навучыла яна працаваць на складаных апаратах. У дружным калектыве сувязістаў яна па праву лічыцца самым працалюбівым і чуйным чалавекам. А яндаўна да франтавых узнагарод М. А. Вожыкавай далучыўся яшчэ адзін медаль — «За працоўную доблесць».

А. ГРУШЭЦКІ.

ПРАЗ ТРЫЦЦАЦЬ ГОД

Не думаў беларускі хлопец Ягор Зюзелеў, калі яшчэ ў даваенны час ішоў у армію, што згубіць сям'ю, гэтак жа, як і ўявіць сабе не мог, што, праводзячы на службе старэйшага сына Віктара, знойдзе яе.

У вихуры вайны прапалі сляды маці, брата, сястры Зюзелева. Да яго дайшлі чуткі, што іх закатавалі гітлераўцы за сувязь з партызанамі. А родным перадалі, што ён загінуў. Неаднаразовыя безвыніковыя пошукі абодвух бакоў яшчэ больш умацавалі цяжкую думку аб смерці блізкіх людзей.

Наказ верна служыць Радзіме далі Віктару сябры. Прыехаў з вёскі Радуша праводзіць яго ў Полацк, дзе юнак працаваў пасля заканчэння тэхнічнага вучылішча токарарам, бацька Ягор Архіпавіч. Выпадкова на адной з вуліц горада іх увагу прыцягнула жанчына, як дзве кроплі вады, падобная на бацьку заўтрашняга салдата. Некалькі пытанняў, і прысутныя сталі сведкамі хваляючай сустрэчы сястры і брата. А праз гадзіну Ягор Архіпавіч быў у абдымках маці і брата.

Р. ЛІСАУ.

КТО ЖЕ В ПРИБЫЛИ?

Наступила весна, а это значит, что у нас до поздней осени не будет ни одной свободной минуты для отдыха и развлечения. Принято думать, что фермер — сам себе хозяин и работает на себя. Но это далеко не так. Осенью, когда собираем урожай, пшеницы горы, а денег нет. У нас ведь не то, что в Советском Союзе, где колхозникам, первым сдавшим урожай, и грамоты, и премии, и звезды героев. У нас каждому фермеру выдается книжка, в которой он под присягой записывает, сколько засеял пшеницы, ячменя, овса и т. д. А осенью разрешается вывозить по бушело с акра. Потом, через месяц — два, еще по бушелю. Вот уже весна, а мы про-

дали только по четыре бушеля. А жить надо, надо готовиться к севу, отремонтировать машины или покупать новые. Где же взять для этого деньги? Говорят, берите в банке и платите 8 процентов годовых. Пшеница же гниет в амбарах. От такой политики не фермеры, а мыши в большой прибыли. Каждый фермер должен быть сам агрономом. Сам узнавай, какие искусственные удобрения лучше для твоей земли, сам покупай их за одолженные деньги.

Есть у нас и другой категории «фермеры» — они имеют десятки тысяч акров земли, новейшие машины вплоть до аэропланов. Но они-то работают чужими руками. А мелкие ферме-

ры каждую весну пополняют армию бедноты, их земли поглощают крупные хозяйства. Причем многие земельные корпорации принадлежат не канадским, а американским хозяевам. Так и перекачивается прибыль из Канады в США.

Бывают, правда, и у нас свои радости и праздники: приезды советских артистов, вест с Родины, книги, которые вы, дорогие друзья, присылаете.

А самым большим праздником будет для нас посещение Родины — если наши дела пойдут хорошо и сохранится мир на земле.

Надежда и Григорий МАРТЫНЮКИ.

Канада.

Адкрыта яшчэ адна падземная скарбніца рэспублікі. Геологі Старобінскай пошукава-разведвальнай партыі выявілі на тэрыторыі Петрыкаўскага раёна прамысловыя паклады калійных солей. Пласт іх таўшчынёй у 4,5 метра залягае на глыбіні 600—800 метраў. Калійныя солі Петрыкаўскага месцанараджэння адрозніваюцца ад старобінскіх солей маціўнасцю пластоў, адсутнасцю гліністых праслоек. Утрыманне хлорыстага калію ў іх складае каля 25, а ў асобных выпадках да 50 працэнтаў. Тэхнічныя ўмовы здабычы калійных солей новага месцанараджэння значна лепшыя, чым у Салігорску. НА ЗДЫМКАХ: 1. Вось яна, петрыкаўская соль! 2. Разведвальная бурава на Петрыкаўскім месцанараджэнні калійных солей.

Фота Ч. МЕЗІНА.

3 ВІНТОЎКАЙ І КНІГАЙ

Ішоў 1923 год. Кашчавая рука голаду і раз-рухі яшчэ сціскала гарады і сёлы маладой рэспублікі. Але па ўказанню партыі і асабіста Уладзіміра Ільіча Леніна па ўсёй краіне ўжо адкрываліся школы, рабфакі, універсітэты. Дзеці рабочых, сялян ішлі штурмаваць навуку.

Увосень 1923 года Навазыбкаўскі павятовы камітэт камсамола паслаў на Горацкі рабфак камсамольца са слабады Скарабагатай Аляксандра Каровікава. З таго дня прайшло мнэга год. За спіной Аляксандра Цімафеевіча — гады вучобы ў Беларускам дзяржаўным універсітэце на медыцынскім факультэце, аспірантура, цяжкія выпрабаванні Айчынай вайны. Цяпер ён дацэнт адной з кафедраў Мінскага медыцынскага інстытута.

Апоўдні Аляксандр знайшоў рабфак. Зайшоў да дырэктара. Далі інтэрнат. Сівы дзядок з носам колеру спелага памідора выдаў матрац, падушку, махнуў рукой, прагунявіў:

— Ідзі, сыноч, унь у той пакоі.

Аляксандр прайшоў калідор, пастукаў у дзверы. Цішыня. Пачакаўшы, увайшоў у пакоі. Першае, што кінула ў вочы, — мноства ложкаў, пасярод — лаўкі і доўгі стол. За ім хлопцы сядзяць, уткнуўшыся ў кнігі.

— Добры дзень, — нясмела прывітаўся Аляксандр, затым, чамусьці паклаўшы падушку на падлогу, дадаў: — Мяне сюды жыць накіравалі.

— А, навічоц, — ветліва ўсміхнуўшыся, падняўся крайні. — Зачыняй дзверы, зараз «банькі» зробім. Паглядзім, якой ты крыві, пралетарскай ці буржуаўскай.

Не паспеў Аляксандр і вокам маргнуць, як ужо ляжаў на ложку, нечыя рукі хутка распранулі да пояса. Хлапец з шапкай чорных валасоў асцярожна адцягнуў левай рукой на жываце скуру, разбрам правай рэзка ўдарыў. Ледзь не ўскрыкнуў ад болю Аляксандр, але сцяргеў. Шэсць «банек» паставілі яму тады. Падняўся — жывот чырвоны, але слёзы стрымлівае.

— Ну, цяпер будзем знаёмы... Кастакоў, — першым працягнуў руку «баньшчык», усміхнуўся. — Касцісты ты, хлопец, відаць, з пралетарыяту, свой!

Пасля даведаўся Аляксандр, што «банькі» хлопцы рабілі навічкам. Гэта было нешта нахшталь уступных экзаменаў. І ставіў іх, як правіла, вясёлы Кастакоў. Цяжкая была рука ў хлопца. Далонь шырокая, мазолістая, звыклая тапаром арудаваць. Яго ложка стаяў побач з ложкам Аляксандра Каровікава. Ля дзвярэй спаў «баця». Так у пакоі звалі доўгага, быццам жэрдка, Цітаўца. Ён быў старэй за іншых гадоў на дваццаць. Ужо жанаты, меў дваіх дзяцей. Быў заўсёды спакойны, маўклівы. І чамусьці, як ні дзіўна, з прыхільнасцю ставіўся да такога сарві-галавы, як Іван Куртаў.

Некалі, яшчэ да рэвалюцыі, паслала маці свайго старэйшага Ванятку на вучобу да шаўца ў Магілёў. Але праз тыдзень збег Іван: не прывычаўся ён да тумакі. Сышоўся з беспрытульнікамі. Дзесяць гадоў краў па вакзалах. Жыццёвыя карты Івана пераблытала рэвалюцыя. Дайшлі і да яго рукі, паслалі на рабфак. І тут нечакана адкрыліся ў яго незвычайныя здольнасці да матэматыкі. Быццам залатая жылка, увяла яна ў навуку Івана. Жартуючы ён рашаў любыя задачы. Цітавец жа, наадварот, быў цяжкі на пад'ём, але ўпарты і настойлівы. Па тры разы растлумачваў яму адно і тое ж Іван, абуралася нават.

— Ну і яловая галава ў цябе, «баця».

Раніцою, нават у моцны мароз, Іван лез у трусіках пад калонку ледзяной вады. І калі ён аднойчы захварэў, «баця» бурчаў незадаволенна: — Гаварыў жа — прастудзішся. Галава твая

яловая. І чым яна толькі набіта... Вось малака дастаў, пі...

У пакоі жылі камунай. Што каму з дому прыслалі — ішло ў агульны кацёл. Нават лапці і боты былі падчас агульнымі. Камандзіраў або важакоў не было. Часцей за ўсё прыслухоўваліся да голасу былога матроса Аляксандра Аўксенцьева ды да парад Аляксандра Багданава. У час грамадзянскай вайны ён быў памочнікам машыніста. Многае бачыў, перажыў. Увечары любіў расказаць розныя гісторыі.

— Вось, значыць, едзем мы аднойчы на парозе, у вагонах — снарады. Глянуй машыніст уперад, рукамі пляснуў нават: пучі разабраныя. Засада, відаць...

Спачатку Каровікаў хвальком нават лічыў хлопца: «Гаварыць ты майстар, а вось як на справе». Але хутка зразумеў — баявы Багданаў хлопец. Нездарма камандаваў узводам рабфакаўцаў. Аляксандру таксама далі вінтоўку. Неспакойны яшчэ быў час, белыя банды блукалі па сёлах — вуха трымай востра. Не раз рабфакаўцы тушылі пажар у лесе, пасты-сакрэты выстаўлялі на дарогах.

А аднойчы ў зімовую марозную ноч прыпаўла ў інтэрнат страшная вестка: у рабфакаўца Ракушава бандыты зарэзалі бацьку, маці, брата. Цудам выратаваўся толькі меншы, дзевяцігадовы брацік. Выбіўшы акно, ён выскачыў на вуліцу і ў адной кашулі прыбег у сельсавет.

Па трыозе падняліся рабфакаўцы. Строіліся моўчкі, без звычайных жартаў. Наперадзе стаў Ракушаў.

Ужо развіднела, калі ачапілі вёску. Падыйшлі да дома Ракушава. На двары нікога. У сенцах цемра. Ракушаў звыкла намацаў засаўку, рэзка рвануў на сябе дзверы. Увайшлі.

На падлозе, раскінуўшы рукі, ляжаў стары. «Бацька Ракушава!» — здагадаўся Аляксандр. Яшчэ раней ён чуў, што разам з бацькам Ракушаў напісаў у газету артыкул аб цёмных справах кулакоў. І вось адпомсцілі.

...З двара нехта рэзка забараніў у акно. На ганку стаялі «баця» з Іванам Куртавым.

— Хлопцы! — выпаліў Іван. — Бандыты ў млыне самагон смочуць.

— За мной! — крыкнуў Ракушаў і першым пабег уздоўж вуліцы.

За ваколіцай разварнуліся ў ланцуг, мёртвай пятлёй ахопліваючы ветраны млын. Стаў ён на ўзгорку, пазелянелы ад старасці, растапырыўшы, нібы пальцы, старэчыя крылілі. Збоку да яго прыляпілася хаціна. Вось у ёй і заселі бандыты.

Па гурбах снегу доўга не паб'яжыш: чаравікі глыбока правальваюцца ў снег, а трэба хутчэй, як мага хутчэй адрэзаць млын ад хмызняку, не даць уцячы ў лес бандзе. «Толькі б не заўважылі!» — у такт думкам шалёна стукіе сэрца. — Яшчэ хвілінку, яшчэ». З боку млына пачуўся стрэл. Куля дзыннула над вухам.

Бандыты білі залпам, рабфакаўцы адказвалі неахвотна: упарта паўзлі да млына. На імгненне падняўся матрос Аляксандр Аўксенцьеў, у руцэ граната. Гулкі ўзрыў страсянуў марознае паветра.

Праз месяц застаўшыся ў жывых бандытаў судзілі адкрытым судом. Рабфакаўцаў на ім, акрамя Ракушава, не было. У іх ішлі заняткі. На перапынку, перад урокам матэматыкі, былы злодзей Іван Куртаў, як заўсёды, распякаў Цітаўца:

— Ох, і яловая ў цябе галава, «баця». Слухай, паўтараю! Калі шматгранную піраміду... Разумееш — шмат-гран-ну-ю, як штык.

— Як штык? Вось цяпер зразумела. Валяй, далей раскажвай...

С. НИКОЛЬСКИ.

Пашыраюцца граніцы Мінска. Адным з прыгажэйшых стане ў хуткім часе мікрараён Чыжоўка, былая гарадская ўскраіна. Толькі за два гады тут выраслі жылыя дамы, школы, дзіцячыя сады; да кварталаў забудовы прымыкаюць азёры, маляўнічы парк. Наваселеў ў мікрараёне спраўляюць сотні сем'яў мінчан. НА ЗДЫМКУ: Ташкенцкая вуліца ў мікрараёне Чыжоўка.

Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.

ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ

Горько благодарю вас за книги, чтение которых доставляет мне большое удовольствие и пополняет мои знания. Вот, например, перелистываю альбом «Беларусь» и еще раз восхищаюсь новым обликом родного края. Как много сделано за такой короткий период! Белорусский народ по праву может гордиться своими достижениями во всех областях хозяйства и культуры.

Я много работаю — преподаю в гимназии русский язык, и моя работа доставляет мне большое удовольствие. Вначале я занималась только с кружком желающих. Сейчас же русский язык введен в гимназиях как обязательный предмет наряду с французским и английским.

Я стараюсь, кроме обучения русскому языку, привить ученикам интерес к моей Родине, правдиво показать миролюбивую политику Советского государства и его великие достижения.

Любовь к русскому языку и литературе унаследовала от меня и моя дочь Рита. Сейчас она студентка филологического факультета Марбургского университета.

С большим приветом от меня и моей семьи
Анна ГУНДРУМ-ЕМЕЛЬЯНОВА.

ФРГ.

Сейчас готовлю учеников к экзаменам по русскому языку. Многие из них выбрали себе темы по Пушкину, Достоевскому, Горькому. Недавно я взяла на себя еще одну обязанность — быть гидом-переводчиком для иностранных туристов в Авиньоне. Уже сопровождала две группы советских туристов.

Все, что вы мне присылаете, служит большим подспорьем в моей скромной работе.

Клара БЕРНАР.

Франция.

ТРУЖЕНИКИ НЕБА

Самолет — не цель, он всего лишь орудие. Такое же орудие, как и плуг... Через него мы вновь обретаем все ту же вечную природу, которую издавна знают и садовники, и мореходы, и поэты.

(Антуан де СЕНТ-ЭКЗЮПЕРИ. «Планета людей»).

Авиация спецприменения. Эту службу считают самой почетной в гражданской авиации. О крылатых помощниках с уважением говорят хлопководы Узбекистана и геологи Чукотки, строители Сибири и украинские колхозники, рыболовы Дальнего Востока и ученые — океанологи.

Сейчас в СССР насчитываются десятки видов применения авиации в народном хозяйстве.

НЕБЕСНЫЕ ПАХАРИ

Уже сорок лет, как самолеты в Советском Союзе вошли в сферу сельскохозяйственного производства наравне с

тракторами, сеялками и другими сельскохозяйственными машинами. Не трелями жаворонков, а рокотом авиационных двигателей начинается теперь рабочий день во многих колхозах и совхозах.

Вот что рассказало об авиационно-химических работах в сельском хозяйстве Валерий Березин, заместитель начальника Управления авиации спецприменения Министерства гражданской авиации СССР:

— Авиационно-химические работы занимают сейчас четвертое место по объему всех работ в гражданской авиации. Внесение минеральных удобрений под сельскохозяйственные культуры, химическая прополка сорняков, борьба с болезнями леса и виноградников, защита растений от вредителей, уничтожение кустарников для расширения площади лугов и пастбищ — вот далеко не полный список сельскохозяйственных работ, которые сейчас почти немислимы без использования авиа-

ции. В 1967 году в СССР были проведены авиационно-химические работы на площади более 70 миллионов гектаров.

Для безупречного выполнения работ, которые производятся на бреющем полете, от членов экипажа требуется хорошая физическая тренировка, сноровка и, конечно, теоретическая подготовка. Рабочий день небесных пахарей начинается за 30 минут до восхода солнца, а заканчивается с закатом. В течение дня иные пилоты совершают до 50 взлетов и посадок.

Растет механизация процессов, связанных с загрузкой самолетов ядохимикатами. Это освобождает сотни рабочих рук, повышает производительность самолетов. Для усовершенствования аппаратуры, разработки новых видов авиационно-химических работ, форм и методов организации труда в Краснодаре создан Всесоюзный научно-исследовательский институт специального применения гражданской авиации.

Трудно переоценить заслуги авиации спецприменения и в лесном хозяйстве. Воздушные дозорные наблюдают за состоянием лесов, разведуют очаги размножения вредителей, участки заболевания деревьев.

Важную роль играет авиация и в борьбе с такими стихийными бедствиями, как лесные пожары. С патрульного самолета при обнаружении пожара на базу сообщаются координаты очага, и в воздух поднимаются винтокрылые машины с десантниками и оборудованием для ликвидации огня.

Семья «воздушных лесничих» страны насчитывает сейчас сотни самолетов и вертолетов. Недавно она пополнилась новым гидросамолетом АН-2П, который используется для тушения пожара с воздуха. Экипажам этих машин приходится совершать посадки на акваторию ближайших озер и рек для забора воды (поплавок-резервуары самолета

та вмещают 1 200 литров воды).

Сейчас наряду с хорошо зарекомендовавшими себя вертолетами МИ-4 изучается возможность использования для охраны лесов от пожаров нового вертолета МИ-8, который может доставить в район лесного пожара десантную команду из 28 человек и поднять в два раза больше груза, чем его старший брат — МИ-4.

ГЛАЗА И РУКИ

Да, конечно, самолет — машина, но притом какое орудие познания! Это он открыл нам истинное лицо земли.

(Антуан де СЕНТ-ЭКЗЮПЕРИ. «Планета людей»).

Самолеты аэрофотосъемщиков летают над огромными недостаточно изученными и освоенными территориями вдали от железных и шоссейных дорог. Ни одно крупное строительство промыш-

ГІСТОРЫК РАСКАЗВАЕ АБ ГРАМАДЗЕ

У апошні час гісторыя Беларусі сялянска-рабочай Грамады пачалі цікавіцца навуковыя работнікі і грамадскія не толькі БССР, але і Польскай Народнай Рэспублікі. Асобныя бакі яе дзейнасці асвятляліся на старонках часопісаў, у брашурах і манаграфіях.

Нядаўна выпушчана выдавецтвам «Навука і тэхніка» кніга кандыдата гістарычных навук У. Палуяна «Беларуская сялянска-рабочая Грамада», напісаная на аснове дакументальнага матэрыялу, сабранага ў архівах БССР і Літоўскай ССР.

Мне, як былому члену Цэнтральнага кіраўніцтва Кампартыі Заходняй Беларусі (КПЗБ), давялося ў 1925 і пачатку 1926 года быць удзельнікам нарад, перагавораў, звязаных са стварэннем БСРГ, асабіста ведаць яе кіраўнікоў. Таму з вялікай цікавасцю сустраў я з'яўленне кнігі.

У прадмове аўтар слухна сцвярджае, што «ў гістарычнай літаратуры 1939—1955 гг. побач з паказам некаторых момантаў барацьбы працоўных і вызначэннем Грамады, як сялянскай арганізацыі, распаўсюджвалася памылковае сцвярджэнне аб яе дробнабуржуазным характары, аб нацыяналізме кіраўнікоў, што ставіла Грамаду ў адзін рад са згодніцкімі партыямі».

Такі погляд на БСРГ, жаданне бачыць у ёй ідэалагічную наследніцу Беларускай сацыялістычнай грамады (БСГ), якая існавала ў дэрэвалюцыйныя гады ў Расіі, доўгі час бытавалі ў гістарычнай навуцы. У Палуяна аргументавана і пераканаўча абвяргае гэты памылковы погляд, паказвае БСРГ, як рэвалюцыйную нацыянальна-вызваленчую арганізацыю працоўных, састаўную частку рэвалюцыйнага руху ў Польшчы, якім кіравала КПП.

Узнікла Беларуска-сялянска-рабочая Грамада ў чэрвені 1925 года. Жорстка эксплуатацыя, беззямелле і галечка, непасільныя падаткі, нацыяналь-

ны прыгнёт і акупацыйны рэжым штурхалі працоўных Заходняй Беларусі на барацьбу супраць прыгняцельнікаў і эксплуатацятараў.

Вялікі ўплыў на рабочых і сялян Заходняй Беларусі аказвалі поспехі Савецкага Саюза, у прыватнасці Савецкай Беларусі, ленинская нацыянальная палітыка. Некаторыя прагрэсіўныя дзеячы Заходняй Беларусі, якія сталі раней на пазіцыях згодніцтва з буржуазна-памешчыцкай Польшчай, усё больш звярталі свае погляды на БСРГ, бачылі ў ёй узор вырашэння сваіх сацыяльных і нацыянальных імкненняў.

Стварыліся ўмовы для развіцця ў Заходняй Беларусі шырокага нацыянальна-вызваленчага руху. Трэба было толькі надаць яму пэўную форму і легальны характар. І гэта знайшло сваё выражэнне ў арганізацыі Беларускай сялянска-рабочай Грамады.

У кнізе апавядаецца, што пачаткам нараджэння БСРГ лічыцца момант, калі чатыры дэпутаты польскага сейма — Б. Тарашкевіч, С. Рак-Міхайлоўскі, П. Валашын і П. Мятла пад уплывам КПЗБ выйшлі з саставу Беларускай нацыянальнай фракцыі сейма і стварылі самастойную фракцыю Беларускай сялянска-рабочай Грамады. Яна адразу стала на шлях нацыянальна-вызваленчай барацьбы.

Аўтар грунтоўна аналізуе праграму БСРГ, у якой выстаяліся патрабаванні стварэння ў Польшчы рабоча-сялянскага ўрада, самавызначэння народаў і аб'яднання ўсіх беларускіх зямель у адзінай рэспубліцы «пад уладай сялян і рабочых», канфіскацыі памешчыцкіх зямель і раздзелу іх паміж працоўнымі сялянамі, адкрыццё беларускіх школ і іншыя.

К пачатку 1927 года БСРГ ператварылася ў масавую сялянскую рэвалюцыйную арганізацыю. Яна налічвала ў сваіх радах больш як 100 тысяч

членаў, аб'яднаных амаль у 2 тысячых гурткоў, і была самай масавай рэвалюцыйнай сялянскай арганізацыяй не толькі ў Польшчы, але і ў Еўропе.

З кнігі даведваемся, што пілсудчыкі і беларускія буржуазныя нацыяналісты, прыкідваючыся лібераламі, спрабавалі авалодаць БСРГ, прытуліць яе рэвалюцыйны, нацыянальна-вызваленчы характар і накіраваць на шлях супрацоўніцтва з буржуазна-памешчыцкай Польшчай.

Уплыў БСРГ пашыраўся на ўсе легальныя беларускія грамадскія арганізацыі ў Польшчы, у прыватнасці на такую культурна-асветніцкую арганізацыю працоўных, як Таварыства Беларускай школы (ТБШ).

Не будучы ў сілах падпарадкаваць яе свайму ўплыву або раскалоць пры дапамозе беларускіх буржуазных нацыяналістаў, урад Пілсудскага ў пачатку 1927 года разграміў гэту масавую арганізацыю працоўных Заходняй Беларусі, кінуў у турмы сотні чалавек кіруючага актыву. Дэпутаты сейма, арганізатары і кіраўнікі БСРГ Б. Тарашкевіч, С. Рак-Міхайлоўскі, П. Валашын і П. Мятла былі асуджаны на доўгія гады турэмнага зняволення.

Беларуская сялянска-рабочая Грамада як арганізацыя і выкліканы ёю рэвалюцыйны, нацыянальна-вызваленчы рух былі вялікай палітычнай перамогай КПЗБ і Камуністычнай партыі Польшчы. Дзейнасць БСРГ — адна з яркіх старонак барацьбы працоўных Заходняй Беларусі супраць панавання буржуазіі і памешчыкаў, за ўз'яднанне з БССР.

Н. АРЭХВА,
былы член Цэнтральнага кіраўніцтва КПЗБ, старшы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі партыі пры ЦК КПБ.

ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ

Месяц сижу без работы, а следовательно, и без денег. С мыслью побывать на Родине придется распрощаться. Все подорожало раза в два. Люди вокруг невеселые, каждый боится за завтрашний день. Не слышно ни веселых разговоров, ни шуток.

Эх, как жаль, что так сложилась жизнь, что меня тогда фашисты сбили! Как светлый сон, вспоминается детство, школа, учеба в аэроклубе. А в грозные годы войны был я не последним летчиком в одном из лучших штурмовых полков.

Часто встречаюсь здесь с соотечественниками. Мысли и настроения у них те же, что у меня. Книжки ваши расхватали. Не уверен, что получу их обратно. Пришлите, пожалуйста, еще.

ФРГ.

Виктор КОВАЛЕНКО.

От посещения Белоруссии у меня осталось столько впечатлений, что трудно их выразить в нескольких словах. Незнаваемо изменились города Минск, Брест и Могилев. Улицы чистые, залитые асфальтом. В магазинах есть все, что душа пожелает. В Могилеве я жила у сестры. Нам не хотелось тратить время на хозяйство, и мы обедали в столовых. Удивительно вкусно и дешево там кормят.

Большое впечатление оставило посещение Брестской крепости. Это поистине великий памятник мужеству и стойкости советского народа.

Тянет на Родину страшно. В этом году снова подали документы на поездку.

Бельгия.

Ефросинья ЛОЗИНСКАЯ.

Первомайский праздник прошел у нас, как и подобает Дню международной солидарности трудящихся. В рабочих центрах состоялись шествия и митинги.

Мы в этот день, как всегда, ездили на могилу Героя Советского Союза Василия Порика, украсили ее красными гвоздиками и розами. Невольно перенесли мыслями в те страшные годы, от души сожалела, что миллионом людей не довелось дожить до светлого Дня победы.

Франция.

Станислава и Владимир ЛИХОТА.

Зимой наша родная Белорусская Республика будет праздновать свой юбилей. Поэтому Федерация русских канцлеров готовится к встрече 1969 года особенно торжественно. Многие члены ФРК не раз побывали в Белоруссии и всем сердцем полюбили нашу обновленную Родину, ее гостеприимный народ.

Первый раз я посетил родные места в 1959 году. Четыре дня пробыл на Пружанщине в деревне Сосновка. Большое впечатление произвела на меня возросшая культура села. Построены клуб, школа, больница, ясли. Все люди читают книги, смотрят кинофильмы. Второй раз мы с женой были в Белоруссии в 1966 году. До сих пор стоит в глазах красавец-Минск, его зеленые улицы и величественные здания. Очень понравился нам памятник на площади Победы. Он поставлен в честь воинов и партизан, которые отдали жизнь за то, чтобы вот так расцвела их Родина.

Канада.

Николай ОНИЩУК.

ЛЕНИНСКАМУ ДЭКРЭТУ—50 ГАДОЎ

Спаўняецца 50 гадоў з таго дня, калі Ул. І. Ленін падпісаў Дэкрэт Савета Народных Камісараў аб стварэнні інспекцыі працы. «Інспекцыя працы, — гаварылася ў Дэкрэце, — мае на мэце ахову жыцця, здароўя і працы ўсіх асоб, занятых якой бы там ні было гаспадарчай дзейнасцю, і пашыраецца на ўсю сукупнасць умоў жыцця працоўных, як на месцах іх работы, так і па-за гэтымі месцамі».

Выконваючы ўказанні Ул. І. Леніна, Камуністычная партыя, Савецкая дзяржава, прафсаюзы нястомна клапацяцца аб захаванні здароўя савецкіх людзей, паляпшэнні ўмоў іх працы. Аб гэтым ярка расказваюць экспанаты Усесаюзнай пастаяннай выстаўкі па ахове працы ВЦСПС. Толькі за чатыры гады (1963—1966) на мерапрыемствы па ахове працы, якія прадугледжваліся калектыўнымі дагаворамі, выдаткавана звыш трох мільярдаў рублёў. І яшчэ адна красамоўная лічба: бясплатна спецыяльнае адзенне і абутак атрымліваюць больш як 40 мільёнаў рабочых і служачых.

Так выглядае цэнтральная плошча саўгаса «Бальшавік» Мінскага раёна. Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ленных, энергетычных і транспартных аб'ектаў, пачынаючы з выбараў плошчкі, не обходзіцца без многакратнай аэрофотасъёмкі тэрыторыі будучай стройкі.

Авіацыйная тэхніка дазваляе расшырыць і аб'ём геологаразведвальных работ у малоасвоенных і труднадоступных раёнах. Путь к падземным кладам вольга пачынаецца з неба.

Недра Тюменскай вобласці таяць у сабе огромныя запасы нафты, газа, торфа, угля і других полезных ископаемых. Но чтобы вскрыть эти подземные кладовы, человеку приходится вести борьбу с непроходимой тайгой, преодолевать топи, бездорожье, ненастье. Здесь часто добываются на промыслах и стройки можно лишь зимой на вездеходах и автомобилях. А в остальное время единственный вид транспорта — самолеты и вертолеты. И вот повисают в небе «летающие краны». Они трудятся в тайге и тундре на сооружении телеграфных и высоковольтных линий, на строительстве газопровода и установке нефтяных вышек.

Если вытянуть все воздушные трассы одной лишь Тю-

менской области в одну линию, то она составит 27 тысяч километров, т. е. более половины длины экватора. В прошлом году в эксплуатацию введен новый мощный вертолет МИ-10, способный поднимать и транспортировать на внешней подвеске груз до 12 тонн.

«Китобойная эскадрилья». Такое сочетание слов сегодня еще звучит непривычно. Да и эскадрилья такой пока не существует. Однако богатым уловом рыбаки нередко бывают обязаны авиаторам. Промысел рыбы теперь редко ведется «вслепую». С борта вертолета, летящего по заданному курсу, рыболовные суда по радио наводятся на косяки рыбы, а китобойным судам сообщается местонахождение китов. В 1966—1967 гг. во время промыслового рейса китобойной флотилии «Советская Украина» командир вертолета МИ-1 Владимир Иванов совершил 125 вылетов и навел китобойные суда на сотни китов.

Среди множества разнообразных грузов, транспортируемых самолетами, самые срочные — это газетные матрицы. Центральные советские

газеты теперь печатаются в десятках республиканских и областных центров страны. Если самолеты из-за сложных метеословий не могут сделать посадку в аэропорту назначения, то кассеты с матрицами сбрасываются на парашютах. Кассеты оснащены светосигнальными устройствами, которые включаются перед выбросом. Их мигающие огоньки служат ориентиром для того, чтобы в ночной мгле кассеты можно было быстрее найти.

Самолеты доставляют не только матрицы, но и готовые тиражи газет — 5 миллионов экземпляров в день.

КРЫЛАТЫЕ РЫЦАРИ МИЛОСЕРДИЯ

Нельзя купить за деньги это чувство, когда летишь сквозь ночь, в которой горят сто тысяч звезд, и душа ясна, и на краткий срок ты — вселен.

(Антуан де СЕНТ-ЭКЗЮПЕРИ. «Планета людей»).

На Крайнем Севере и Дальнем Востоке живут и трудятся смелые люди. Немало историй могут поведать

оленоводы, геологи, моряки об испытаниях, которые подстерегают их на каждом шагу. Но когда грянет беда, к ним на помощь спешат крылатые сыны неба — летчики санитарной авиации.

...Несколько часов ходу оставалось небольшому судну до Магадана, когда грянула беда. Оборвавшийся трос тяжело ранил находившегося поблизости матроса. Требовалась немедленная операция. И тогда по радио обратились за помощью на берег. Но девятибалльный шторм преградил путь высланному катеру. В борьбу за жизнь человека вступили авиаторы. Через час вертолет с хирургом, анестезиологом и медсестрой на борту завис над пляшущим под ударами океанской стихии кораблем. По веревочной лестнице они спустились на борт. Операция прошла успешно.

В Южно-Сахалинском аэропорту поступило тревожное сообщение... В районе города Макарова — несчастье. В открытое море унесена льдина с восемью рыбаками, промышленными на ледовом припае. С борта вертолета, вылетевшего на поиски, вско-

ре заметили потерпевших бедствие. Но спасти их оказалось не так-то просто. Сесть на льдину нельзя — она стала рыхлой. Командир принял решение посадить машину так, чтобы колеса находились на льду, а тяжесть машины уравновешивалась подъемной силой лопастей. Для этого потребовалось исключительное мастерство летчика. Рыбаки были спасены.

Экипажу вертолета Николая Медова обязаны своим спасением 15 альпинистов, штурмовавших в горах Таджикистана пик Беляева.

Труд крылатых пахарей и пожарников, разведчиков недр и строителей глубоко почитаем в Советской стране. О тружениках неба с восхищением отзываются и в зарубежных странах, где на основе межправительственных соглашений работают летчики советской авиации спецприменения.

Л. МАХЛИС.
АПН.

ЗОРКІ

СУСТРАКАЮЦЦА

Удзельнікі Усесаюзнага фестывалю майстроў опернага і балетнага мастацтва. Злева направа: заслужаны артыст БССР Аркадзь САУЧАНКА, народная артыстка СССР Тамара НИЖНІКАВА, дырыжор, заслужаны дзеяч культуры БССР Іосіф АБРАМІС, народны артыст БССР Зіновій БАБІЙ і заслужаная артыстка РСФСР Тамара МІЛАШКІНА.

Заслужаныя артысты Украінскай ССР С. КАЛЫВАНОВА і Т. ПАПЕСКУ.

Ў МІНСКУ

У Беларусі адбылося вялікае свята. З Прыбалтыкі і Украіны, Грузіі і Расійскай Федэрацыі з'ехаліся ў Мінск лепшыя прадстаўнікі оперных сцэн краіны. 11 дзён працягвалася гэта свята мастацтва. 11 дзён у гарадах і сёлах нашай рэспублікі праходзілі канцэрты з удзелам сусветна вядомых артыстаў.

У праграме фестывалю — спектаклі рускай і зарубежнай класікі. Побач з такімі праслаўленымі, сусветна вядомымі майстрамі опернага і балетнага мастацтва, як народныя артысты СССР Г. Вішнеўская, Б. Рудэнка, Ю. Гуляеў, выступала таленавітая моладзь. У дні фестывалю адбылася прэм'ера оперы Ю. Семянякі «Калі ападае лісце».

Фестываль прайшоў на гарадах і сёлах рэспублікі, артысты наведвалі буйнейшыя новабудовы Беларусі, сустрэліся з рабочымі, калгаснікамі, студэнтамі, і гэта, бадай, самае галоўнае ў праграме фестывалю.

Вось уражанні некаторых яго ўдзельнікаў.

Тамара МІЛАШКІНА, заслужаная артыстка РСФСР:

«Мне даводзілася выступаць на оперных сценах Амерыкі, Італіі, Нарвегіі, Фінляндыі, Даніі, некалькі раз выходзіць на праслаўленую венскую сцэну, але я ніколі так не хвалялася, як сёння.

З беларускімі слухачамі я ўжо сустракалася. Тут мяне вельмі цёпла сустракалі.

Мы ведаем, што Беларусь чула праслаўленых спевакоў свету. Мы ведаем чудаўныя беларускія калектывы — капэлу пад кіраўніцтвам Рыгора Шырмы, народны хор пад кіраўніцтвам Генадзя Цітовіча, высокапрафесіянальны танцавальны ансамбль. Ведаем цікавых беларускіх спевакоў Т. Ніжнікаву, З. Бабію, І. Сарокіна і шмат іншых. Нам вядома, як любіць музыку беларускі народ, як умее яе разумець і цаніць. Як і ўсе ўдзельнікі фестывалю, прысвячаю свае выступленні чудаўнаму беларускаму народу. І яшчэ я нізка кланяюся яму».

Натэле ТУГУШЫ, заслужаная артыстка Грузінскай ССР:

«Дома, у Грузіі, мне наказалі, каб я добра праспявала для нашага вялікага друга — беларускага народа. Перадаю велізарнае прывітанне беларускаму народу ад маіх землякоў з Грузіі».

Фестываль прыпаў на прыгожы месяц май, калі асабліва многа сонца, зеляніны і ўсмешак. Вялікім святам прайшоў ён на беларускай зямлі.

СТАРЫЯ СЛАВЯНСКІЯ

(Працяг. Пачатак у №№ 11—13, 15—17, 20, 21).

І калі шчыра прызнацца, Надзя ўзрадавалася, што іменна са Слесарэнкам, «дзядзькам Ферапонтам», як звалі яго між сабою разведчыкі, ёй даваецца ісці ў Балбекі. З такім не прападзеш. Такого і паслухацца не грэх. І ўсё ж крыўдна, калі ён напамінае табе пра ўзрост...

Ішлі па лесе моўчкі. Неяк адразу ва ўсіх гэрэзлівы настрой змяніўся задумлівацю, засяроджанасцю. Кожны, як бы не жадаючы ўспамінаць пра хуткі бой, думаў пра свой дом, пра сяброў. І ўсё роўна потым вяртаўся да Балбекаў, да сённяшняга задання.

Слесарэнка раз-пораз, непрыкметна для Надзі паглядаў на яе. Трошкі смешна было, як яна стараецца патрапіць у яго сляды. Дзе там. Не кожны мужчына ўгоніцца за ім, а тут дзеўчанё...

Слесарэнка часта здзіўляўся Надзінай смеласці, яе спрыту. Ён, чалавек вопытны ў нялёгкай вайскавай справе, ведаў, якою цаной дабываюцца ўсе гэтыя «разведдадзеныя». Што тут было — прыродны талент ці проста ўдача? Відаць, патроху і тое, і другое...

Ноч была ціхая, марозная. З-за хмар часамі выпаўзаў ме-

сяц, і тады было светла, як днём. Гучна рыпеў снег пад нагамі.

Надзі надакучыў гэты рып, яна злавалася. І зусім ужо недарэчы быў месяц, круглы і блішчасты, як медны гузік. Здаецца, і невялікі, а столькі сятла...

Перад Балбекамі спыніліся. Дз'ячкоў падазваў разведчыкаў.

— Ну, вам пара. Мы застаёмся ў лесе. А вы падпаўзаіце — і ўсё, як па плану. Не сляшайцеся, асцярожна. Не лезьце на ражон, Беражыцеся. Гранат не шкадуіце... Чакаем вашай ракеты. Чырвоную — на адыход — даю я. Сачыце... Ні пуху, ні пра...

Надзя здзіўлялася, што голас у камандзіра нейкі занадта ласкавы, зусім няма ў ім строгіх нотак. Ён быццам не загадвае, а просіць ці па-сяброўску раціць.

Слесарэнка пашаптаўся з невысокім, поўным Яўсеевым, аддаў яму ракетніцу і махнуў рукой Надзі — за мною. Спачатку яны ішлі, адводзячы рукамі калючыя галіны елак, па цаліку, потым, калі засвяцілася ўзлесце, прыгнуліся, хаваючыся за кустамі. Потым папаўзлі. Надзя не спускала вачэй са Слесарэнкі, трымалася яго, не

звяртаючы асаблівай увагі на астатніх. Заду і з бакоў чуўся шоргат і перарывістае дыханне. Наперадзе, ужо зусім блізка, была вёска. Усё бліжэй. Хаты нібы вырастаюць, павялічваюцца і робяцца няўключнымі і непрыступнымі.

Слесарэнка спыніўся. Шэптам загадаў:

— Надзя са мной, астатнія — улева...

Нечакана ў кагосьці бразнуў затвор, і ў марознай цішыні пачуўся спалоханы голас паліцая-вартавога:

— Стой! Хто там? Хтосьці з партызан прыўзняўся.

— Ляжаць! — злосна скамандаваў Слесарэнка. — Ляжаць!..

Вартавы ўжо больш патрабавальна паўтарыў:

— Хто там?

Грымнуў стрэл, і Надзя пачула, як мякка ўпаў на снег вартавы. «Малайчына Слесарэнка, не разгубіўся», — падумала яна. А начальнік разведкі ўжо ўсхапіўся на ногі і, не хаваючыся, крыкнуў:

— Бягом!

Надзя сіганула следам за Слесарэнкам, на хаду адвзяваючы лімонкі.

Дзядзька Ферапонт бег лёгка, трохі прыгнуўшыся, не

БЕЛАРУСЬ — ЛЮБОЎ МАЯ

У Мінску гасціў чэшскі літаратуразнаўца, выкладчык Карлава ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук Вацлаў Жыдліцкі. Ён з'яўляецца аўтарам многіх прац, прысвечаных беларускай літаратуры, складальнікам бібліяграфічнага слоўніка нашых пісьменнікаў для выдадзенага ў Чэхаславакіі «Слоўніка пісьменнікаў народаў СССР», перакладчыкам некаторых твораў беларускай літаратуры.

Першае наша пытанне Вацлаву Жыдліцкаму — аб мэце прыезду.

— Гэта навуковая камандзіроўка, — адказвае гасць. — Я хачу прапрацаваць у мінскіх бібліятэках, больш падрабязна азнаёміцца з матэрыяламі, якія характарызуюць пачатковы перыяд новай беларускай літаратуры. Гэта мне патрэбна для задуманай вялікай працы «Нарыс гісторыі беларускай літаратуры» аб'ёмам у 300—400 старонак. Кніга выйдзе ў выдавецтве «Орбіс» у серыі «Малая сучасная энцыклапедыя». Такі нарыс, які ахоплівае ўсе перыяды развіцця беларускай літаратуры, ствараецца ў Чэхаславакіі ўпершыню.

— Якія Вашы новыя працы звязаны з Беларуссю?

— У Празе выйшаў слоўнік з маім артыкулам аб беларускіх пісьменніках. Ён выклікаў цікавасць славістаў з іншых краін. Цяпер ён перакладаецца і будзе выдадзены ў Заходняй Германіі.

У нас у 1970—1971 гг. плануецца выданне вялікага «Слоўніка пісьменнікаў усходнеславянскіх рэспублік». У ім будуць дадзены характарыстыкі творчасці беларускіх пісьменнікаў — ад прадстаўнікоў старажытнай пісьменнасці да літаратараў нашых дзён.

— Якія ўражанні аб горадзе?

— Я ў Мінску не першы раз. Можна сказаць, што адчуваю сябе тут амаль як дома. У мяне тут шмат сяброў. І з кожным прыездам іх кола расшыраецца. Асабліва цікавыя і карысныя для мяне былі, вядома, сустрэчы з пісьменнікамі і гутаркі аб сённяшнім дні беларускай літаратуры.

А горад прыгожы! Такого шырокага праспекта, як у вас, я не сустракаў нідзе, хіба толькі ў Варшаве.

— Сёлета ў Празе адбудзецца чарговы Міжнародны з'езд славістаў. Што Вы рыхтуеце да яго?

— Я буду выступаць на з'ездзе з дакладам «Канфлікт традыцыйных і антытрадыцыйных норм ва ўсходнеславянскіх літаратурах». Цікава прасачыць, як складаліся ўяўленні аб новым шляху развіцця літаратуры пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі і як яны ўвасобіліся ў мастацкіх праграмах літаратурных арганізацый, у тым ліку беларускіх — «Польмя», «Маладняк», «Узвышша».

У дні работы з'езд славістаў у Празе адбудзецца ўрачыстасць у гонар 450-годдзя беларускага кнігадрукавання. У цэнтры горада, недалёка ад Вацлаўскай плошчы, будзе ўстаноўлена мемарыяльная дошка ў памяць беларускага асветніка Францішка Скарыны — побач з мемарыяльнай дошкай Франчэскі Пятраркі: абодва яны калісьці працавалі ў Каралеўскім садзе.

— Як будзе адзначацца ў Чэхаславакіі 50-годдзе нашай рэспублікі?

— Ваша 50-годдзе супадае і з паўвекавым юбілеем Чэхаславакіі. Думаю, што наш друк выступіць з матэрыяламі аб жыцці брацкага беларускага народа. Цяпер перакладчыкі Гана Врбова і Ілья Гайзлер рыхтуюць для выдавецтва «Свет Савету» зборнік вершаў народнага паэта Беларусі Янкі Купалы. Перакладзена і чакае выдання дылогія Аляксандра Адамовіча «Партызаны». Я падрыхтую артыкулы аб 50-годдзі беларускай літаратуры для часопіса «Імппульс» і газеты «Чытач».

У 1970 годзе Саюз чэхаславацка-савецкай дружбы мае намер правесці ў нас Дні беларускай культуры. Іх трэба падрыхтаваць так, каб прыцягнуць цікавасць самай шырокай публікі. Нядаўна ў Саюзе пісьменнікаў БССР я бачыў выстаўку твораў мастака В. Малкіна. Мне вельмі спадабаліся яго карціны — у іх няма фармалізму, гэта сучасны рэалізм. Я думаю, што яны мелі б поспех і ў нас.

У заключэнне гутаркі Вацлаў Жыдліцкі гаворыць аб цікавасці чэхаславацкіх славістаў да нашай культуры. Курс беларускай літаратуры выкладаецца ў Карлавым універсітэце (чытае сам Вацлаў Жыдліцкі), у Брно выкладчык універсітэта Мечыслаў Кргоун уключае беларускую літаратуру ў курс параўнальнай гісторыі славянскіх літаратур. Беларускай мовай займаюцца Уладзімір Барнет, Міласлаў Зіма, у апошні час ён зацікавіўся супрацоўнік кафедры ўсходнеславянскіх моў Карлава ўніверсітэта Мікулаш Затаўканок. Штогод у Празе пры універсітэце працуе Летняя школа славістаў, дзе ўдасканальваюць свае веды маладыя славісты многіх краін. Для іх ужо тры гады запар Вацлаў Жыдліцкі чытае аглядавыя лекцыі па беларускай літаратуры.

Інтэрв'ю ўзяў А. МАЖЭЙКА.

звяртаючы ні на кога ўвагі, ні на міг не спускаючы вачэй з штаба. «Паспець! Паспець! — калацілася ў грудзях сэрца. — Не даць апамятацца». Не дабегшы да будынка, ён наўздагад паласнуў па ім з аўтамата, потым шпурнуў у чорныя вокны адну за другой дзве гранаты і адскочыў за суседнюю хату. Пачуў звон разбітага шкла, убачыў, як мільганулася Надзіна постаць, і з радасцю адчуў, як здрыганулася ад выбуху зямля. «Паспелі... Цяпер ужо будзе лягчэй... Ініцыятыва ў нашых руках».

Паласнула полымя на другім канцы вёскі, дзе павінен быў быць Яўсееў са сваімі хлопцамі, узвілася ў неба ракета. І Балбекі абудзіліся. Пачуліся крыкі. Застракаталі аўтаматы. Гахнулі яшчэ і яшчэ раз гранаты. І загрымела «ўра!».

Надзя стаяла за вуглом хаты, пільна сачыла за вуліцай. Рукі адчувалі востры халадок аўтамата, цела пачынала біць нервовая ліхаманка. «Ну, ну, — нібы падганяла яна фашыстаў і паліцаў, — выбягайце, не сядзіце!.. Ну, хутчэй, хутчэй!..» І яны пасыпалі прэста за вокан, у сподніках, разгубленыя і няўцямныя. Яны не маглі разабрацца, што тут робіцца, і стралалі абы-куды, не ведаючы, дзе свае, дзе чужыя.

Ліхаманка перастала калаціць Надзю, прыйшлі спакой і ўпэўненасць, і яна націскала, націскала на спускавы курок. «Гэта вам за Ваню, за Марусю, за Мінёра».

Да яе падбег Слесарэнка. Азіраючыся па баках, прашаптай:

— Давай прабірацца напе-

рад. Сачы за ракетай. Не адставай...

І пабег, прыціскаючыся да паркану. Надзя рушыла за ім, толькі цяпер успомніўшы пра здаравілі і яго ўтульнае гняздо. Трэба не абмінуць... Яна збочыла на агароды, падалася бліжэй да канца вёскі. Хата тая стаяла. Яна гэта ясна бачыла. Стаяла вялікая, чорная, нават цяпер самазадаволеная і спакойная.

Надзя абмацала ў кішэні дзве лімонкі, Хопіць. Галоўнае, каб гаспадар не ўцёк, каб не ўпусціць яго.

І раптам Надзя стала, як укапаная. Там, на ўскрайку Балбекаў, загарыўся нямецкі кулямёт. Так, так. Яна цяпер ясна бачыла. З гарышча старэнькай, з забітымі вокнамі і пашчэпанымі дзвярыма хаты біў кулямёт. Стралаў па нашых. Кароткая чарга, доўгая, яшчэ кароткая, яшчэ доўгая. Надзя нават у начной цемры бачыла, як падалі партызаны. Яны ж не чакалі. Яны ж не ведалі пра гэты кулямёт.

«Што я нарабіла! Што я нарабіла!» Надзя закусіла вусны. Як жа гэта, як жа яна зусім не звярнула ўвагі на гэту хату? Ішла паўз яе, два разы ішла паўз яе. І нічога не заўважыла... Палічыла проста струхлелай, даўно пакінутай гаспадарамі, нікому не патрэбнай...

А кулямёт стралаў. Кароткая чарга... Доўгая... Кароткая... Кароткая. Замоўк. Зноў доўгая чарга...

Надзя напраткі кінулася да кулямёта. Бегла, не звачаючы ні на што. Яна верыла, што даб'яжыць, паспее. Не можа

быць, каб не паспела. Яна павінна прымусяць гэты кулямёт змоўкнуць. Не хто-небудзь іншы, а яна, толькі яна. Перад самаю хатаю яна нечакана спатыкнулася. З рук выслізнуў аўтамат. Рывком Надзя падскочыла да хаты, з усяе сілы шпырнула адну за другой лімонкі і кінулася на зямлю. Выбуху яна не пачула, бо нечакана пакацілася ўніз — хата, аказваецца, стаяла на ўзгорку, і яна ў спешцы не заўважыла гэта. Яна кацілася, няк не магла спыніцца і са страхам чакала, што вось-вось там, на версе, зноў загрузоча кулямёт, а ў яе ўжо няма ні лімонак, ні нават аўтамата. Але кулямёт маўчаў. Да яе толькі далацеў крык Слесарэнка: «Надзя! Надзя!».

Нарэшце яна спынілася, выплюнула снег, што набраўся ў рот, пачала папраўляць хустку. Ёй здалася, што на яе хтосьці глядзіць. Яна павярнулася і міжволі ўскрыкнула. Проста за яе спіной на снезе з ручным кулямётам ляжаў здаравенны рыжы немец. Відаць, ён не чакаў сустрэчы з Надзжай, не мог ніяк зразумець, адкуль яна з'явілася, і глядзёў на яе разгублена і недаўменна.

Не ад страху, а неяк інстынктывна, па-дзіцячы, тоненькім жаласлівым галаском Надзя гукнула:

— Дзядзька Ферапонт!.. Дзя...

Немец выйшаў са здранцвення, з недарэчнай усмешкай пацягнуўся да кулямёта. І тады Надзя, як кошка, кінулася на яго, уцапілася ў яго шырокі карак. Яна не думала ў гэ-

ты момант, што сілы ў іх не роўныя, што куды ёй цягацца з гэтым дужым фашыстам. Яна ведала адно — нельга даць страляць немцу, нельга дапусціць яго да кулямёта.

Немец лёгка адарваў яе рукі ад сваёй шыі, крутануў іх, ірвануў уніз. Надзя ўскрыкнула ад болю, абмякла, зажмурылася і ў адчай зубамі ўпілася ў яго руку. Немец гучна выляўся і ўдарыў яе нагой у живот. Дзяўчынка адляцела на некалькі крокаў, адчуваючы, як ёй займае дыханне, як расплываецца па жываце цяжкі, пякучы боль. Яна скурчылася, і, здавалася, ужо ніякая сіла не дапаможа ёй выпрастацца, ужо так і застанеца яна ляжаць на снезе. Бяздумна, з абывакавай асуджанасцю, сцяўшы ад болю зубы, чакала яна стрэлу. Але немец не павяртаў кулямёт на яе. Яна ўзняла галаву і ўбачыла там, на ўзгорку, высокую постаць Слесарэнка. Ах, вось што — фашыст збіраецца застрэліць спачатку яго...

Сама яшчэ не верачы ў свае сілы, Надзя ўскочыла, уцапілася кулямётчыку ў каўнер шыняля, і ніхто цяпер не мог бы адарваць яе. Яна пачула стрэлы. Не ведала толькі, хто страляе — немец ці Слесарэнка. Хай бы Слесарэнка, хай бы паспеў...

Немец пакаціўся па снезе. Локцем правай рукі ён балюча біў яе ў бок. Біў, біў, біў. І вось прыціснуў яе да зямлі, прыдушыў. Ёй стала млосна, цёпла, і вочы засланіла нешта цёмнае, аялікае...

[Працяг будзе].

РЫХТУЮЦЬ МУЗЕІ

Гарачая пара ў работнікаў Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і Дзяржаўнага музея БССР — падрыхтоўка да юбілею рэспублікі і Камуністычнай партыі Беларусі ў разгары.

— Многа новага будзе ў нас у экспазіцыі, — расказвае дырэктар Музея гісторыі Айчыннай вайны Сцяпан Шчудні. — У хуткім часе наведвальнікі змогуць пазнаёміцца з дыярамай, прысвечанай гераічнай абароне атранамі апалчэнцаў і байцоў Чырвонай Арміі Лупалаўскага моста ў Маргэлёве ў грозным 1941 годзе. Побач будуць выстаўлены фатаграфіі многіх удзельнікаў гэтай абароны, якая дазволіла надоўга затрымаць наступленне нямецкіх захопнікаў. Рыхтуюцца і іншыя цікавыя дыярамы. Адна з іх прысвечана бітве партызанскіх злучэнняў на рацэ Піч, за якую Бумажкоў і Паўлоўскі першымі з партызан былі ўдастоены звання Героя Савецкага Саюза.

Аб подзвігах нашых землякоў-партызан раскажуць таксама дыярама «Рэйкавая вайна» і макет лагера партызанскай брыгады «Разгром», якая дзейнічала ў Мінскай вобласці.

Я думаю, цікавай будзе і панарама, прысвечаная разгрому немцаў у «Мінскім катле», над якой цяпер працуюць мастакі.

У дні юбілею Беларусі музей упершыню адчыніць для агляду трэці паверх будынка. Тут размесціцца «Мемарыяльная зала», дзе будуць прадстаўлены партрэты Герояў Савецкага Саюза — ураджэнцаў Беларусі, партызан, якія дзейнічалі на тэрыторыі рэспублікі, воінаў іншых нацыянальнасцей, якія вызначыліся пры вызваленні Беларусі, а таксама партрэты нашых землякоў — поўных кавалераў ордэна Славы.

Некалькі залаў зойме экспазіцыя «Вялікая Айчынная вайна ў творах літаратуры і мастацтва». Асаблівую цікавасць, зразумела, маюць работы майстроў пендэля — партызан Ул. Сухаверхава, Л. Бойкі, Н. Абрывыбы і іншых, што стваралі свае палотны і малюнкі пры святле газовак, у перапынках паміж баямі. На стэндах наведвальнікі ўбачаць рукапісы і партрэты беларускіх пісьменнікаў, якія ў гады Айчыннай вайны змагаліся на франтах, экзэмпляры іх твораў, якія выдаваліся ў партызанскіх друкарнях.

Нямала цікавага збіраюцца падрыхтаваць у гонар юбілею рэспублікі і работнікі Дзяржаўнага музея БССР, — гаворыць Сцяпан Разумніцаў, загадчык аддзела навуковай прапаганды музея. — У апошні час навуковым супрацоўнікам удалося адшукаць сапраўды рэдкія дакументы і фатаграфіі, напрыклад, арыгінал «Маніфеста Часовага рабоча-сялянскага ўрада Беларусі».

Ветэран рэвалюцыйных падзей Казлоў прыслаў з Томска цікавыя фотаздымкі. На адным з іх — першамайская дэманстрацыя 1917 года ў Мінску на Прывакзальнай плошчы. Зоймуць у экспазіцыі месца і першыя экзэмпляры газет «Бабруйскай партызан», «Сцяг свабоды», «Голас партызана», «Бальшавіцкая праўда», якія выдаваліся ў гады вайны ў партызанскіх злучэннях Беларусі.

У зале, прысвечанай Вялікай Айчыннай вайне, выстаўлены партрэты партызан — замежных грамадзян.

Музей плануе арганізаваць перасоўную выстаўку, прысвечаную 50-годдзю БССР. Яна размесціцца ў двух спецыяльна абсталяваных чыгуначных вагонах.

Э. МАРКАЎ.

ПАПЛЫВЕ НАД ЗЯМЛЁЙ ЗВОН

Адразу ж за Баранавіцкім баваўняным камбінатам пачынаецца ўрочышча «Гай». У гады вайны, як устаноўлена, гітлераўскія каты забілі тут каля трох тысяч чэхаславацкіх грамадзян. На месцы крывавага злачынства засталася некалькі равоў.

Памяць схваў фашызму будзе ўвекавечана. Распрацаваны праект помніка грамадзянам братняй Чэхаславакіі. На Маскоўскім эксперыментальным творча-вытворчым камбінаце вырабляюцца дэталі манумента.

Два дванаццаціметровыя жалезабетонныя слупы імітуюць апоры дровяных агарожаў гітлераўскіх канцлагераў. У верхняй частцы, дзе яны злучаюцца, падвешаны звон. Ён сканструяваны так, што будзе званиць нават пры маленькім подыху ветру, нагадваючы людзям аб загубленых жыццях.

Да ўзвядзення помніка намечана прыступіць у бліжэйшы час. Ён уздымецца ў 50 метрах ад чыгункі. І яго змогуць убачыць пасажыры паяздоў, якія ідуць па маршруту Брэст—Масква.

ФЕЛЬЕТОН

ГДЕ ЖЕ ЧАРЛИ?

Мой приятель Кобер не очень хорошо разбирается в том, что происходит в эти дни в городах Южного Вьетнама, поэтому Шульцу, другому моему приятелю, пришлось разъяснить ему положение.

— Представь себе, — сказал Шульц, — что однажды вечером ты приходишь домой и видишь, что полиция окружила твой дом. Ты говоришь начальнику отряда:

— Послушайте, зачем вы стреляете по моему дому?

— Не беспокойтесь, сэр, там Чарли, но мы живо выставим его оттуда.

— Отлично, но нужно ли для этого палить в каждое окно?

— Это — единственный выход. Если мы его оттуда не выгоним, в округе никогда не будет от него покоя.

— Это здорово, но зачем же применять против моего дома огнемёт?

— Чарли окопался там, и мы должны использовать все имеющиеся у нас средства. Все делается для вашего же блага, сэр. Чем скорее мы выставим его оттуда, тем лучше будет для нас всех.

— Я сочувствую вашим трудностям и тоже хотел бы, чтобы Чарли убрался оттуда, но где же я буду жить, если вы будете продолжать стрелять из минометов по крыше моего дома?

— Боже мой, приятель, будьте же благоразумны! На карту поставлено кое-что поважнее вашего дома. Если мы не выгоним оттуда Чарли, мы потеряем уважение всех жителей вашего города.

— Зачем вы взорвали дымоходную трубу?

— Мы думали, может, он там. И вообще, в любой момент вам нетрудно будет поставить новую трубу.

— Так-то оно так, а что я буду делать с гаражом? Вы же его разнесли начисто.

— Невозможно бороться с преступно-

стью и беззаконием, не неся определенного ущерба. А теперь, будьте добры, отойдите немного назад, чтобы мы смогли установить здесь артиллерийское орудие.

— Подождите, подождите, это уж слишком. Я запрещаю использовать против моего дома артиллерию.

— Вы не можете запретить нам применять что бы то ни было. Чарли должен расплатиться за свои преступления.

— Я с вами согласен, но кто же заплатит мне за мой дом?

— Уверен, что кто-либо об этом позаботится. Однако нашего ведомства это не касается.

— Я не хочу быть назойливым и знаю, что я ограниченный человек, но это — мое жилище. Чтобы заплатить за него, я работал 25 лет. О-о-о, вы разнесли кухню...

— Мне очень жаль... Должно быть, он в спальне.

— А танк-то вам зачем?

— Из танка мы сможем лучше обстрелять второй этаж.

— Возможно, но позвольте задать вам один вопрос: а что, если его не окажется в спальне?

— Тогда нам придется разворотить вашу гостиную.

— Похоже, что так и будет. А моя последняя просьба пожалеть дом не будет услышана?

— Что вы сказали? Я ничего не слышу из-за пикирующих бомбардировщиков.

— Вы что, хотите разбомбить мой дом?

— Похоже, что это единственный выход. Поверьте, нас это еще больше огорчает, чем вас.

— Вот они летят. Господи, рухнет весь дом. Весь дом! Нет больше у меня дома!

— В развалинах нет трупов. Неужели Чарли в соседнем доме?

Арт. БУХВАЛЬД.

Эстрадный ансамбль Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Ул. І. Леніна добра ведаюць рабочыя, будаўнікі, хлебаробы, воіны рэспублікі. Часта выступае ён на радыё і тэлебачанні, на заводскіх і калгасных пад'ёмках. Цёпла прымалі аркестр на VIII і IX ўніверсіадах ленинградцы, з поспехам выступалі ён на свяце песні ў Прыбалтыцы.

Цяпер студэнцкі ансамбль рыхтуецца да выступленняў на IX Сусветным фестывалі моладзі і студэнтаў. Яго удзельнікі рэпэціруюць новую праграму, складзеную з твораў савецкіх і балгарскіх кампазітараў. НА ЗДЫМКУ: удзельнікі ансамбля.

Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.

У МОРЫ АГНЮ І СВЯТЛА

Выстаўка «Алмазны фонд СССР», адкрытая ў Маскоўскім Крамлі, прыцягвае жыхароў сталіцы і гасцей, якія прыязджаюць з усіх канцоў зямнога шара. Створаная ў першыя гады Савецкай улады, гэта скарбніца ўзбагацілася цудоўнымі крышталямі, здабытымі ў далёкай Якуціі.

Першым гісторыяграфам Алмазнага фонду стаў славуць савецкі мінералог, знаўца каштоўных каменяў акадэмік Аляксандр Ферсман. У архіве вучонага захаваліся неапублікаваныя артыкулы, прысвечаныя гэтай здзіўлячай калекцыі, напісаныя з малоднасцю і строгай навуковай дакладнасцю.

АДН прапануе ўвазе чытачоў адзін з іх, перададзены удавой вучонага Кацярынай Ферсман.

Лешыя каменні «Алмазнага фонду СССР»... Пераліваюцца і з'яўляюцца ў свеце самацветы і каляровыя каменні. Цяжка словамі апісаць тое ўражанне, якое застаецца ад гэтага з'яўчага праменистага стала з яго незлічонымі багаццямі, якія выражаюцца многімі, многімі дзесяткамі мільёнаў рублёў.

Усе месцанарадженні алмазаў нашай Зямлі прадстаўлены ў Алмазным фондзе. Тут і Бразілія з яе каляровымі каменнямі сярэдзіны XVIII стагоддзя, і Паўднёвая Афрыка з халоднымі каменнямі вырабаў канца XIX стагоддзя. Есць дзве сціплыя залатыя шпількі з маленькімі рускімі камянямі, знойдзенымі ў 1838 годзе па рацэ Кушайцы на Урале.

Але, вядома, лепш за ўсё тут прадстаўлена Індыя з чысцейшай, непараўнальнай вадай сваіх каменяў і неадсягальнай празрыстасцю, не паўторанай ні ў адным камені свету.

Самымі выдатнымі алмазамі збору з'яўляюцца: «Арлоў» вагой амаль у 190 карат, «Шах» вагой 88,70 карат, камень Індыйскага пахо-

народы бляскам з'яўшага на іх і вакол іх самацвета.

Самы прыгожы камень гэтага збору — першакаласны гістарычны ўзор, велізарная квадратная табліца, акаймаваная прыгожымі асыпанымі брыльянтамі лісточкамі ў 136 карат, чысцейшай, глыбокай і цудоўнай вады. Толькі ў кутку прыкметны маленькія трэшчыны, вынік неасцярожнага ўдару нейкага былога ўладальніка.

Ні адна скарбніца свету не можа параўнацца з Ізмурдамі Алмазнага фонду, і нешта такое мы ўяўлялі сабе толькі па старых расказах нямногіх асоб, якія прышлі ў скарбніцу турэцкіх султанаў, або па ўспамінах аб тых багаццях, якімі валодала Візантыя ў тыя гады, калі гістарычны падзел яшчэ не развеялі іх, не раскідалі прыгожыя цёмна-зялёныя каменні копяў Клеапатры па ўсім свеце.

Трэцім каменем у нашым моры агню і бляску з'яўляецца сапфір, цёмна-сіні камень адгор'яў Гімалаяў, Кашміра і Таі. Адных буйных каменяў у Алмазным фондзе — да 1700 карат. Сярод сапфіраў самым выдатным з'яўляецца глыбокі кабашон, пакрыты дробнай шасціграннасцю, падобнай на соты. Калі мы параўнаем сапфіры Алмазнага фонду з каменнямі іншых сусветных збораў самацветаў, то лёгка пераканаемся, што скарбніца былога рускага Двара займае адно з першых месц. Праўда, мы не ведаем выдатных кашмірскіх каменяў англійскай кароны, не можам правярць расказы аб велізарных сапфірах рад-

жаў і ўладароў Індыі. Але тое, што мы ведаем, уступае па прыгажосці і велічы каменням Алмазнага фонду.

Пераходжу да чырвоных каменяў. Характэрная адна асаблівасць: у той час як чырвоныя каменні захаплялі Усход і асабліва Індыю, яны мала спакучалі рускіх цароў. Штосьці сімвалічнае хавалася ў гэтай нелюбві, я б сказаў, боязі да чырвонага каменя, якая праходзіць праз усю гісторыю Алмазнага фонду, асабліва ў яго апошнія гады. Чырвоныя каменны тут амаль няма. Мізэрныя тыя 200 карат рубінаў, якія ўваходзяць у састаў асобных старых аграфіаў, аплеччаў.

Я заканчваю маё апісанне каменяў Алмазнага фонду, але спіс іх далёка не закончаны. Перад намі праходзяць і іншыя самацветы, іх яркая афарбоўка зліваецца ў выдатную стракатую карціну. Вось ружовы талыз з пяскоў Бразіліі, цёмна-зялёны александрыт Цэйлона, які загараецца вечарам крывавамі агнямі, цудоўныя бразільскія аквамарыны і берылы густой сіняй вады, дробныя залацістыя геліядоры далёкага Забайкалля, здабытыя ў 1886 годзе для царыцы, выдатныя хрызаліты, аліўкава-зялёныя каменні, якіх амаль не ведае сучасны рынак.

...Якое ззянне, шчодры пераліў вялікага мноства агню зліваецца ў адзіную карціну прыгожых, як кветкі, тварэнняў Зямлі!

А. ФЕРСМАН.

З БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА ГУМАРУ

ПРАЗ ТЭЛЕФОН

Адзін панок завёў сабе тэлефон. Жадаючы пазухаваць перад суседам, панок і кажа яму, страўцы ў воласці:

— А каб ты ведаў, як прыемна размаўляць праз тэлефон! Зараз я скажу сваёй жонцы, каб яна чакала нас на абед.

Ён пазваніў дадому і сказаў:

— Жонка, я зараз прыеду з панам Хвальніцкім, я запрасіў яго, — і, абярнуўшыся да Хвальніцкага, прамовіў: — А цяпер прылажы борздзенька вуха да трубка і слухай, што будзе адказваць мне мая гаспадыня.

Хвальніцкі прытуліў да вуха трубку і пачуў:

— Ах! Ахвота табе, Антоні, клікаць да сябе на абед усякую брыдоту!

ПРЫЗНАЛАСЯ

— Тое малако, што вы нам прыносіце, нежк дрэнна пахне. Чаму б гэта?

— Не ведаю, паненачка. Гаспадыня клікала ўжо канавала, каб карову агледзець, але канавал сказаў, што карова зусім здаровая.

— То мо' трэ было б агледзець тую ваду, што вы бярыце са студні і даліваеце да малака.

— Э-э, паненачка, хто б там цягаў ваду са студні! Гаспадыня далівае ваду з сажалкі, у якой цяпер каноплі мокнуць.

У ДОКТАРА

ДОКТАР. Эх, чалавеча, з гэтай хваробаю можна жыць яшчэ пяцьдзесят гадоў.

ХВОРЫ. Дык, значыць, пагоршыла мне?

ДОКТАР. Чаму?

ХВОРЫ. А летась жа вы казалі, што з майё хваробаю можна жыць сто гадоў.

НЕ ЗДЗІВІЛІ

— Цімох, твайго бацьку злавілі!

— Дзе?

— У каморы.

— Вось дзіва! У каморы кожнага зловіш. Вы яго ў лес пусціце, а тады лавіце.

ЛІТАРА «О»

Аднаму селяніну патрэбна было паслаць пісьмо ў Слуцк, і ён напрасіў свайго суседа напісаць адрас.

— Слухай, — адказаў сусед, — давай лепш напішам у Оршу: я вельмі прыгожа пішу літару «О».

ПАД АДВЕЧНЫМ ДУБАМ

Звычайна скарбы знаходзяць на месцах былых пасяленняў, пры зносе старых дамоў. Л. Іваноў з Добрушкага раёна ў глухім лесе, капаючы зямлю для гаспадарчых мэт, наткнуўся на гліняную скарбонку. Яна ляжала амаль на метровай глыбіні пад карэннямі адвечнага дуба. Сасуд тут жа распаўся, і з яго пасыпаліся манеты, якіх набралася да 2 кілаграмаў. Усе манеты былі двухкапеечнай і пяцікапеечнай вартасці і датаваны екацярынінскім часам — 1763 — 1769 гадамі.

Знаходка перададзена ў абласны краязнаўчы музей. Дарэчы, тут набралася ўжо значная калекцыя старажытных скарбаў.

РЭДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77

ТЭЛЕФОНЫ:

6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.

СПОРТ

Мінскае мора.

Фотаздымкі Ч. МЕЗІНА
і К. ЯКУБОВІЧА.

Цяжкі пад'ём.

На байдарках.

ПАМЯЦІ ГЕНЕРАЛА КАРБЫШАВА

У Гродна адбыўся чацвёрты традыцыйны мотакрос на прыз Героя Савецкага Саюза Дзмітрыя Карбышава. У ім прынялі ўдзел дзвесце майстроў і кандыдатаў у майстры спорту, спартсменаў-разраднікаў. Пераходны кубак аспрэчвалі каманды ўсіх абласцей Беларусі, мінскіх мотавела- і трактарнага заводаў, госці з Рыгі, Кіева, Калінінграда, Клайпеды, Вільнюса і іншых гарадоў Расійскай Федэрацыі, Літвы, Латвіі, Украіны.

У камандным заліку мацнейшымі аказаліся гаспадары — гончыкі Гродзенскай вобласці. Ім уручаны пераходны прыз

імя Карбышава. На другім месцы — каманда Мінскай вобласці, на трэцім — Кіеўскага айтадзіржэжнага інстытута.

ВЫНІК—ТРЫ МАЙСТРЫ

Вясенняе першыństwo рэспублікі па лёгкай атлетыцы, якое закончылася ў Мінску, сабрала нямада мацнейшых спартсменаў.

Мінскія старты запомняцца Георгію Лява, Эдуарду Каранкевічу і Валянціне Коваль. Яны ўпершыню выканалі нарматывы майстра спорту СССР. Пры гэтым Эдуард Каранкевіч устанавіў новы рэкорд БССР

па скачках з шастом — 4 метры 72 сантыметры.

Дзве перамогі ў бегу на 100 і 200 метраў з надрэнным часам атрымала студэнтка Брэсцкага педінстытута Валянціна Макавецкая. Асабліва імкліва прабегла яна сто метраў — 11,8 секунды.

Дзюэхсотметровая дыстанцыя бар'ернага бегу для жанчын разыгрывалася ўпершыню. І кожнай спартсменцы, якая стартвала ў рашаючым забегу, хацелася стаць рэкардсменкай БССР. Спачатку наперадзе была Тамара Трафімук з Брэсцкай вобласці, але літаральна на фінішы яе дагнала мінчанка Тамара Калеснікава, якая і стала пераможцай. Час першай рэкардсменкі — 29,6 секунды.